

Postbus 1528
3500 BM Utrecht
+ 31 (0)30 231 66 66
secretariaat@kerkenvrede.nl
www.kerkenvrede.nl
NL14 TRIO 0320 3644 02
NL74 INGB 0000 435382
KvK-nummer 40530086

Kerk en Vrede is aangesloten bij
International Fellowship of Reconciliation (IFOR)

Aan alle mensen die op enigerlei wijze reageerden op de Open Brief "Voor het te laat is"
over de oorlog in Oekraïne, Pinksteren 2022.

Juli 2022

Beste mensen,

Als initiatiefnemers van de Open Brief over Oekraïne schrijven we u naar aanleiding van de reacties die op de brief gekomen zijn. We sturen deze brief aan alle mensen van wie we (ergens) een reactie lazen, voorzover we hun mailadressen konden achterhalen.

We namen het initiatief voor de Open Brief uit verontrusting over het ontbreken van de tegenstem in de publieke discussie over de oorlog. Dat is nog steeds het geval. Kranten nemen slechts sporadisch stukken op die kritisch zijn over het gevoerde beleid. Het meest zorgwekkend is wel dat in het debat heel gemakkelijk, zonder antwoorden op vragen die heel dringend beantwoord moeten worden, en met weinig twijfels, vastgehouden wordt aan de ingeslagen weg. En die weg leidt nu tot steeds meer menselijk leed, chaos en vernietiging, terwijl volstrekt niet duidelijk is waar en wanneer die zullen stoppen en welk doel die dienen.

In deze brief gaan we op een aantal reacties in. Ongetwijfeld zullen we daarmee niet op alle vragen en bezwaren een volledig antwoord geven. Maar we kunnen zo wel proberen misverstanden die er over de Open Brief zijn, uit de weg te ruimen en nogmaals, in een wat uitgebreider vorm, onze verontrusting over de ontwikkelingen in de oorlog en in het beleid van Nederland en de westerse landen, te verwoorden.

Bij diverse afwijzende reacties op de Open Brief krijgen we de indruk dat alleen al het stellen van kritische vragen bij het gevoerde westerse beleid inzake de oorlog in Oekraïne betekent, dat de inval in Oekraïne en de rol van Poetin daarbij zouden worden vergoelijkt. Terwijl het naar onze overtuiging in alle gevallen waarin oorlog wordt gevoerd belangrijk is dat er kritische vragen worden gesteld. Wij menen niet de wijsheid in pacht te hebben en evenmin de oplossing te weten. Maar de tegenstem moet o.i. klinken om te voorkomen dat mensen, volkeren, in de val lopen van het geloof in bewapening en geweld als de oplossing voor conflicten. Terwijl geweld altijd weer tegengeweld oproept en kan leiden tot een escalatie waarbij de gevolgen niet meer zijn te overzien. En dat helemaal in een wereld waarin kernwapens en het gebruik ervan nog steeds niet zijn afgezworen. Een tegenstem als verwoord in onze Open Brief, die gehoor vindt en serieus wordt genomen, kan er hopelijk toe bijdragen dat er een sfeer ontstaat van bezinning, van openheid voor andere mogelijkheden, voor momenten die zicht geven op een creatieve opening.

We zijn blij met de reacties van mensen die ons hun dank betuigden dat we dit 'andere' geluid lieten horen. Vergeten wordt wel eens dat er velen zijn met vragen bij en kritiek op het gevoerde beleid, die geen mogelijkheid hebben om dat geluid te laten horen, wat een gevoel van machteloosheid veroorzaakt. Wij voelen ons gesteund door hún reacties.

De initiatiefnemers van de Open Brief zijn afkomstig uit (de kring van) de vereniging Kerk en Vrede. Kerk en Vrede (opgericht in 1924) heeft een lange traditie in het stellen van vragen bij het gebruik van geweld en het geloof in de heilzame werking daarvan. En een traditie van kritisch kijken naar de eigen rol van Nederland en het Westen bij het ontstaan van oorlogen (omdat daar onze eerste verantwoordelijkheid ligt). Militarismekritiek en maatschappijkritiek ineen. En een inzet voor andere vormen van weerbaarheid: 'geweldloze weerbaarheid als een nieuw model van de strijd tegen onrecht' zoals één van onze voormannen het noemde. Verschillenden van ons waren in het verleden lid van de vereniging Christenen voor het Socialisme, en enkelen waren lid van de CPN. Dat had voor hen alles te maken had met die traditie van het stellen van kritische vragen bij onrecht. Dat dit laatste nu in een enkele reactie gebruikt wordt om de ondertekenaars van de Open Brief verdacht te maken en tot Poetin-propagandisten te verklaren, getuigt zowel van forse gedachtecronkels als van slechte smaak. We gaan hier niet verder op in.

Wel willen we hier wat meer zeggen over het verwijt dat wij Poetin zouden onderschatten of zijn daden goedpraten. De mensen die voor en na de Tweede Wereldoorlog wezen op de kwajlijke rol van het verdrag van Versailles bij het ontstaan van die oorlog, zijn nooit Hitlerversteher genoemd. Wij zijn geen 'Poetinversteher' maar proberen wel te begrijpen hoe het tot de inval van Rusland in de Oekraïne gekomen is. Die kwam niet uit de lucht vallen maar was het resultaat van een allang bestaand conflict tussen Rusland en het Westen. Wij staan met deze benadering niet alleen. Deze andere stemmen echter dringen in de media maar mondjesmaat door.

Wij zeggen ook niet dat Oekraïne zich niet verdedigen mag. Wij lieten er geen misverstand over bestaan dat de Russische inval een schending was van het volkenrecht en Rusland dus de agressor is. Wij voelen mee met de slachtoffers van de oorlog. Oorlog is per definitie verschrikkelijk en treft zonder onderscheid mensen, ongeacht hoe zij over het conflict denken. Juist daarom maken wij ons zorgen over het gemak waarmee de oorlog als hét middel om het conflict te beslechten wordt gerechtvaardigd. Wat betekent het bij voorbeeld wanneer gezegd wordt dat de inzet van de oorlog is dat Oekraïne de oorlog wint? We herkennen ons in de woorden van Rob de Wijk (militair deskundige) in Trouw van 10 juni: 'Oorlogs- en crisistijd zijn gouden tijden voor nietszeggende, holle frasen. Enkele weken geleden hoorden we in Bratislava EU-commissievoorzitter Von der Leyen en talloze premiers en ministers spreken over 'winnen' in Oekraïne. Maar al tijdens de speech vroegen experts zich af hoe president Zelenski 1300 km² veroverd gebied met een uitgeputte krijgsmacht moet terugveroveren. Even daarvoor hadden we hem horen zeggen dat er elke dag 100 militairen sneuvelen en 450 tot 500 gewond raken. Dat houdt geen land eindeloos vol.' Feiten als deze vormen de achtergrond van onze brief.

Een open brief is echter geen analyse maar een statement, kort en bondig. Om hem te kunnen plaatsen vatten wij nog eens samen waarom het ons gaat:

De brief is niet pro Poetin en niet anti Oekraïne, maar keert zich tegen een drievoudige kortzichtigheid in de Europese reactie op het drama in Oekraïne:

- kortzichtig naar het verleden: de oorlog heeft een (lange) voorgeschiedenis;
- kortzichtig naar het heden: oorlog veroorzaakt onvoorspelbare en onvoorstelbare humanitaire schade, vluchtelingenstromen, dood en verminking van vele vooral jonge mensen op het slagveld en decennialange trauma's;

- kortzichtig naar de toekomst: elk gesprek over hoe het verder moet ontbreekt. De EU dreigt de speelbal te worden van het geopolitieke spel van de USA, waarin Rusland een bijrol en China een steeds belangrijker rol vervult. Het onderscheid tussen de NAVO (een militair pact onder leiding van de USA) en de EU (een sociaaleconomische alliantie) vervaagt. Fataal is verder dat het conflict op die manier geïdeologiseerd wordt. Dan is een overeenkomst tussen de betrokken partijen onmogelijk geworden. Met autocratieën valt niet te onderhandelen of samen te werken zo is de opvatting. Maar in dit goed-foutschema worden voor het gemak de oorlogen van de afgelopen twintig jaar in Afghanistan, Irak en Libië vergeten. De bondgenootschappen met Saoedi Arabië, de Verenigde Emiraten en Qatar bewijzen dat het Westen graag samen werkt en handel drijft met autocratieën. Door uit deze landen brandstof te halen ondersteunt het Westen ook deze autocratische regimes. Daar komt nog bij dat het oligarchendom niet iets is dat alleen aan Rusland gebonden is, het hoort ook bij een aantal genoemde landen en tevens Oekraïne.

Voorts raken in het Westen economisch beleid (handel) en veiligheidsbeleid steeds meer op een kwalijke manier vervlochten. Uit het oog wordt verloren, dat wie veilig wil zijn een coherent eigenstandig vredesbeleid moet voeren, voortbouwend op eerdere verdragen en internationale veiligheidsinstituten als de VN en de OVSE. Het economische beleid hoort daar coherent bij aan te sluiten. Ronduit schokkend is het feit dat het Nederlandse parlement op een achternamiddag overging tot de aanschaf van nieuwe wapens, waaronder de F35. Zo is er van weloverwogen democratische besluitvorming gericht op een vredesstrategie geen sprake. Het lijkt of alle rustig nadenken, bezinnen, evalueren dan wordt uitgeschakeld.

Tot slot verwijzen we naar de folder die onlangs uitkwam onder auspiciën van Kerk en Vrede, Stop Wapenhandel en de Werkgroep Inclusieve Veiligheid: "Aan vrede moet je bouwen". Let daarbij vooral op de beschrijving van de mechanismen in de propaganda van conflictpartijen die we overal zien opduiken.

Zie <https://bit.ly/3zfWauA>

Een citaat uit de folder:

'Om verdergaande klimaatrampen te voorkomen moeten alle landen samenwerken. Zonder Rusland en China zullen we de problemen van klimaat en milieu niet oplossen. Poetin heeft dat er met zijn inval in Oekraïne niet makkelijker op gemaakt. Maar het moet, we hebben geen andere keus. De klimaatcrisis wacht niet.'

Met een vriendelijke groet,

Henk Baars
Dick Boer
Harm Dane
Bram Grandia
Harry Pals
Piet Vliegenthart
Greetje Witte-Rang

P.S.

In het magazine van de Vereniging Voor Theologie en Maatschappij, Ophef, komen verschillende initiatiefnemers nog eens uitgebreider terug op hun denkwijzen.

<https://ophef-vtm.nl/pacifist-in-tijden-van-oorlog/>

<https://ophef-vtm.nl/wee-wee-wij-worden-gehaat/>

<https://ophef-vtm.nl/wanneer-is-de-oorlog-in-oekraïne-begonnen/>